OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

OKM lausunto

HE 56/2023 vp, varhaiskasvatuslain muutosehdotusta koskevilta osin

20.10.2023

Hallitusneuvos Marjaana Larpa

Tausta: varhaiskasvatuksen järjestäminen sijoitetuille lapsille

- Lastensuojelun järjestämisestä vastaa nykyisin hyvinvointialue. Hyvinvointialue ei järjestä varhaiskasvatusta, vaan kunta.
- Lastensuojelulain nojalla lapsi voi olla kotikunnan ulkopuolella sijoitettuna avohuollon tukitoimena tai sijaishuoltoon sijoitettuna. Lisäksi jälkihuollossa oleva nuori voidaan sijoittaa. Jälkihuollossa voi olla myös varhaiskasvatusikäisiä lapsia, jotka voivat olla sijoitettuna.
- Sijaishuollossa olevan lapsen kotikunta ei kotikuntalain 3 §:n 2-kohdan mukaan muutu.
- Nykyisin varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuus lastensuojelulain nojalla kotikunnan ulkopuolelle sijoitetulle lapselle perustuu varhaiskasvatuslain 6 §:n 3 momenttiin eli kiireellisyyden tai olosuhteiden aiheuttamaan vaatimukseen.

Kotikunta
Varhaiskasvatuslain 6.1 §

Sijaintikunta tai asuinkunta
Varhaiskasvatuslain 6.3 §

Tausta

- Sote-uudistuksen voimaantulon myötä kuntien ja hyvinvointialueiden kesken on syntynyt epäselvyyttä siitä, onko varhaiskasvatusta lastensuojelulain nojalla sijoitetulle lapselle järjestäneellä kunnalla oikeus laskuttaa aiheutuneet kustannukset sijoittajahyvinvointialueelta.
    - Voimassa olevan lastensuojelulain 16 b §:n 1 momentin mukaan lapsen sijoituspaikan sijaintikunnalla ja jälkihuollossa olevan lapsen asuinkunnalla on oikeus periä lapsen huollon tai hoidon tarpeen edellyttämistä palveluista ja tukitoimista aiheutuneet kustannukset sijoittajahyvinvointialueelta.
- Koska kunta on aiemmin järjestänyt sekä lastensuojelun että varhaiskasvatuksen ja molempien rahoitus on tullut peruspalvelujen valtionosuutena, on mahdollista, että varhaiskasvatuksen kustannukset on joissain kunnissa katsottu lastensuojelun kustannuksiksi.
- Varhaiskasvatuksen osalta ei ole olemassa vastaavaa kotikuntakorvaussääntelyä, kuin esi- ja perusopetuksen osalta on.

LM(1

Hyvinvointialue
Vastaa lastensuojelun järjestämisestä
Varhaiskasvatuksen kustannusten korvaamisesta ei ole selkeästi säännelty
Kotikunta
Saa lapsesta laskennallisen peruspalvelujen valtionosuuden
Sijaintikunta/asuinkunta
Tänne syntyvät varhaiskasvatuksen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset

Dia 4

LM(1 voidaan arvioida, että kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2021 ja 2022 tilinpäätöstieto-jen perusteella vuonna 2023 siirrettävä rahoitus ei lähtökohtaisesti sisällä sijoitettujen las-ten varhaiskasvatuksen kustannuksia, vaan rahoitus olisi tältä osin jäänyt kunnille. Ehdo-tetun sääntelyn tarkistamisen vuoksi ei siten arvioida olevan tarpeellista tehdä muutoksia kuntien ja hyvinvointialueiden rahoitukseen.

Larpa Marjaana (OKM); 12.10.2023

Esitys: varhaiskasvatuslain 60 §

- ”Lastensuojelulain 16 b §:n 1 momentissa tarkoitetun avohuollon tukitoimena tai sijaishuoltoon sijoitetun taikka jälkihuollossa olevan lapsen kotikunta on velvollinen maksamaan varhaiskasvatusta järjestävälle lapsen sijoituspaikan sijaintikunnalle ja jälkihuollossa olevan lapsen asuinkunnalle lapsen varhaiskasvatuksesta aiheutuneita kustannuksia vastaavan korvauksen.”
    - Lapsen kotikunta saa peruspalvelujen valtionosuuden. Kustannukset kuitenkin syntyvät sijaintikuntaan tai asuinkuntaan.
    - Kustannukset määräytyisivät sijaintikunnan tai asuinkunnan kustannustason mukaisesti. Kustannukset voisivat syntyä järjestämistavasta riippuen myös ostopalvelusta, palvelusetelistä tai yksityisen hoidon tuen kunnan osuudesta. Laskutusvälistä ei säädettäisi tarkemmin, vaan kunnat voisivat keskenään sopia siitä.
    - Lausuntopalautteen vuoksi pykälästä on poistettu varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja koskevat vähennyssäännökset tarpeettomina.
    - OKM pitää esitystä tärkeänä ja nykytilaa selkeyttävänä.

Esitys: varhaiskasvatuslain 6 §

- ”Kunnan on järjestettävä varhaiskasvatusta lapselle, jonka kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on. *Lastensuojelulain (417/2007) 16 b §:n 1 momentissa tarkoitetun avohuollon tukitoimena tai sijaishuoltoon sijoitetun taikka jälkihuollossa olevan lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuus on lapsen sijoituspaikan sijaintikunnalla ja jälkihuollossa olevan lapsen osalta asuinkunnalla.”*
  - Järjestämisvelvollisuutta koskevaa 6.1 §:ä täsmennettäisiin uutta korvaussäännöstä vastaavalla tavalla.
  - Kunnan tulisi järjestää lastensuojelulain nojalla sijoitetuille lapsille varhaiskasvatusta varhaiskasvatuslain mukaisesti, vastaavasti kuin muillekin lapsille.
  - Koska sijoitetuille lapsille on jo nykyisin tullut järjestää varhaiskasvatusta varhaiskasvatuslain 6.3 § nojalla, esityksen ei katsota olevan sellainen kunnille säädettävä uusi tai laajeneva tehtävä, josta aiheutuvat kustannukset tulisi esityksen yhteydessä ottaa huomioon valtionosuudessa.
  - OKM pitää esitystä tärkeänä ja nykytilaa selkeyttävänä.

Lausuntopalautteesta

- Lainsäädännön täsmentämistä kannatetiin lausunnoissa laajasti. Useassa lausunnossa todetaan kustannusvastuun olevan tällä hetkellä epäselvä lapsen sijoittaneen hyvinvointialueen ja kunnan välillä.
- Osassa lausuntoja nostettiin esiin epäselvyys jo syntyneiden kustannusten korvaamiseen liittyen. Uutta sääntelyä ei kuitenkaan lähtökohtaisesti voida säätää soveltumaan takautuvasti. Toivottavaa onkin, että osapuolet sopivat kustannusten korvaamisesta, mutta mikäli sopimukseen ei päästä, riitaiset tilanteet on mahdollista saattaa hallinto-oikeuden ratkaistavaksi.
- Suomen Kuntaliitto ry esitti lausunnossaan selkiytettäväksi varhaiskasvatuksen kustannuskorvauskokonaisuutta myös muissa kuin lastensuojelutilanteissa, joissa varhaiskasvatuksen järjestämisvelvoite ei ole lapsen kotikunnalla tai se jakaantuu kahden kunnan välille. Ehdotukseen ei kuitenkaan ollut mahdollista reagoida kiireisen valmisteluaikataulun vuoksi. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä ei ole tietoa ilmiön laajuudesta ja mahdollisista kustannusvaikutuksista. Ministeriö on tilannut vuoroasumisen selvityksen, jossa selvitetään muun muassa kuntien välisiä varhaiskasvatuksen kustannusten korvauskäytäntöjä.